

# UČITELJSKI TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca, ter stoji za vse leto 8 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 4.

V Ljubljani, 15. februarja 1886. l.

XXVI. leto.

## Svojstva dobrega učitelja.

Naloga ljudskega učitelja je, otroke poučevati v dobi, ko njih nagib posnemanja prevladuje nad drugimi težnjami. Otročja notranjost je še nestanovitna, manjka jej podpore treznega razmišljanja. V tej dobi razvijanja je otrok vzprejemljiv tako za dobro kot za slabo, in ravno vsled tega nastane dolžnost vzgojitelju, otroku postavljati pred dušno zrcalo le takove oblike, katere blažilno uplivajo na njegovo srce. Kolikor more šola na sploh v tej zadevi storiti, tega gotovo ne zamudi; vsi predmeti ljudske šole so v tem obziru več ali manj obrazovalni.

Navadno pa podpirajo živo besedo učiteljevo tudi vnanje nebstvene oblike, katere so same na sebi nepomenljive, a v zvezi z drugimi vplivi mogočno delujejo na splošni razvoj otročji nravi. In ker se v dobi, ko pohaja otrok v šolo, ravno nagib posnemanja najbolje pojavlja, zato treba, da učitelj tudi na svoje vnanje vedenje pazi z vso strogostjo ter da spravi isto v lepo soglasje s svojimi nauki.

Občno je znano, kako radi posnemajo otroci učiteljevo kretanje telesa in spreminjanje obraza, se posebno pa njegovo izgovarjanje in njegov rokopis; sploh vplivajo posebnosti in navade učiteljeve v veliki meri na učence. Kjer je vedenje učiteljevo vzorno, ondu se je za pravilno razvijanje otroške duše že največ storilo. A napak učiteljevih otroci ne posnemajo le iz zgolj nagiba, teh se poprimejo tudi iz prepričanja, da to, kar dela učitelj, ne more biti povsem nedovoljeno, kajti on bo pač najbolje vedel, kaj je pravo in kaj nepravo. Zato treba učitelju vse svoje ravnanje in ponašanje tako uravnati, da se predstavlja otročjim očem le v najpopolnejši obliki, katera je vsekdar vredna, da jo otroci posnemajo. Beseda sama na sebi še ne stori pouka zanimivega in prikupljivega, tudi vnanjščina sama ni sposobna, blagodejno vplivati na otroško srce; tu treba najboljša svojstva učiteljeva združiti v harmonično celoto, ter v najpopolnejši obliki podajati otrokom nraštvene in umstvene pobude.

Mnogo lastnosti je, katere zahteva pravo učiteljevo delovanje. A tem nedoumljivejša je lehkomišljenost, s katero marsikdo poučuje, ne da bi se učil iz knjig in iz življenja, brez premišljevanja, brez načrta, kot da bi bil učitelj jedini človek pod solncem, kateremu pride potrebno znanje in prava oblika sama v glavo. A nihče na svetu nima toliko vzrokov, samega sebe poboljševati, svoje znanje in svojo spretnost pomnoževati, nego ljudski učitelj. Zato bodi dovoljeno, navesti nekaj svojstev dobrega učitelja.

1. Glavno svojstvo dobrega učitelja je osobni dar, s katerim izpodbuja otroke za lepo in dobro. Mnogo je ljudi, ki kažejo že v svojem pogledu nekaj ogenj, nekako gorečnost življenja, katera užiga v drugih zopet gorečnost. Jasno in prodirljivo naj

torej učitelj upira svoj pogled v otroka; njegov pogled vzbudi v otroku pozornost, in učitelj in učenec se spojata v tesno zvezo dajanja in vzprejemanja. Še važnejši je način govorjenja; pri tem izdaja največ moški krotki izraz. Že v naglasu je nekaj, kar učenca presune ter mu navdihne zaupanje in veselje do učenja. Obraz učiteljev naj vedno kaže blago resnobo. Tudi kretanje telesa ni brez pomena; že s prostim gibanjem moremo otroku marsikaj razložiti ter ga na marsikaj opozoriti. Ta dar pobude sicer ni vsakemu dan, a je izmed najdražjih; zato se mora vsak učitelj potruditi, da si ga saj v neki meri prisvoji.

2. Nič manj važen ni dar psihologijskega izsledovanja. Notranje stanje človeka more se večkrat izpoznati že iz kretanja telesa in spreminjanja obraza, iz držanja in govorjenja; na ta način pridobi se dar opazovanja, ki prodira v notranjost ter izpoznava vladajoče moralne in umstvene darovitosti in sklonosti. Za učitelja ima to svojstvo tem večjo veljavo, ker more itak ves svoj pouk prilagoditi otroškim vzmožnostim in lastnostim; teh pa ne more izpoznati brez natančnega psihologijskega premostrivanja otroške duše. Individualnosti pa ne izpoznamo na prvi hip, v to treba dolgotrajnega opazovanja duševnega življenja v otrocih, kar se doseže le z natančno seznanitvijo psihologijskih zakonov. V tem obziru je dandanes učitelju delo dokaj olajšano, ker ima precej knjig na razpolago, v katerih se more poučiti o delovanju človeške duše. Samo, da bi si jih učitelji v resnici okoristili!

3. Učitelju mora biti móči, neugodna razpoloženja duše pravočasno obvladati in ukrotiti. Včasih se nahaja učitelj v takem dušnem stanju, da mu pouk in vzgoja nikakor ne vspeva, ali da je celo škodljiv. Tako dušno stanje provzročuje strah, lenoba, jeza, sovraštvo, zavist i. t. d. A če le kdo, znati mora učitelj z vstopom v šolo tako slabo voljo zakriti ter si dati tako mirnost in držanje, ki je primerno učenju. A ne samo neprijetnih utisov, tudi prijetnih vzkipov se je mej poukom ogibati. Nikdar ne sme učitelj sam sebi dopustiti, da bi se njegova veselost izpremenila v šaljivost. Obeh skrajnosti se je varovati.

4. Odkritosrčnost učiteljeva prepriča takoj vsakega učenca o njegovi dobroželjnosti. Otroci se poprimejo s tem večjim veseljem naukov učiteljevih, čim bolj izpoznavajo, da se trudi učitelj le zaradi njih.

5. Njegov nagib za živo in pravilno delovanje ne sme nikdar ponehati ali se umanjšati, kajti, kako bi mogel potem od otrok zahtevati vztrajnosti in rednosti, ako je pa sam ne kaže?

6. Vesela sovdeležba pri otročjem veselji in stvarjanji; s to se doseže ona pobožna prostodušnost, ki stori, da najde učitelj svoje blaženstvo v krogu učencev ter to blaženstvo tudi v otrocih budi in povečuje.

7. Čistost in razločnost v ustnem izrazu ne sme se pogrešati pri nobenem učitelju. Ako tudi si je pridobil učitelj manjšo mero vednosti, a se iste jasno zaveda ter jo jasno in določno poučuje, dosegel bode vsekako že s takim poukom mnogo uspeha. Mnogo se je že pridobilo, ako se v učenci vzbudi teženje po jasnosti in razločnosti v izrazu samo z vzgledom učiteljevim. Na ta način reši se učitelj dosti truda in napora. Za ljudsko šolo je poleg potrebnega znanja in potrebne ročnosti želeti v prvi vrsti jasnosti, določnosti in razločnosti v vedi in v uku. Le ono, kar nam je postalo povsem jasno in določno, moremo prikupljivo in tako priobčevati, da nas bodo drugi takoj in popolnem razumeli.

8. Vedno živi nagib k samosvoji izobrazbi, veselje do znanosti, umetnosti in prirode so mogočni pogoji prave učiteljeve vrednosti. Brez tega nagiba postanemo slični dninarjem, ki opravljajo svoja dela mehanično in brez pravega notranjega prepričanja.

9. Prepričanje, da je ljudska šola bistven pogoj za povzdigo človeštva. To bi moralo biti geslo vsemu naprednemu učiteljstvu. S tem prepričanjem rastla bode tudi vnetost za svoj stan, vpliv in veljava učiteljstva se bode povzdignila, s tem pa tudi omika človeštva.

10. Nravstvena jakost, s katero se more zmagonosno premagati poželenje po uživanji čutnosti, z jedno besedo, krepostnost.

11. Osobno dostojnost, katera odvrta vsako nravstveno nizkost in podlost s plemenitim ponosom ter si pridobiva veljavo, spoštovanje in zaupanje.

12. Zaupljivost mej tovariši, mejsebojno izpoznavanje in varovanje stanovske časti vnanjemu svetu nasproti.

*Fr. Gabršek.*

## Prvo berilo in slovnica za slovenske ljudske šole.

Sestavila A. Razinger in A. Žumer, ljudska učitelja. — Natisnila in založila „Ig. pl. Kleinmayr in Fed. Bamberg“. — V Ljubljani 1885, v 8ki, 96 strani. — Cena vezani knjigi 24 kr.

(Konec.)

Tiskovnih napak je malo. Takim prištevam: česenj (česen), plame (plamen), leskače (leskeče), rezgače (rezgeče) in morda še kak.

Mnogo jih je pa zoper besedni red, katerih napak vse mrgoli posebno po naših časnikih, takó da človeka práv po ušesih reže, če ima le še kaj jezikovega čuta. Naj pri tej priliki navedem óna zlata pravila, katera nam je gospod Cigale podal za besedni red leta 1875., v 5. in 6. listu „Novic“<sup>1)</sup> pravila, za katera se žal živ krst ne zmeni dan danes.

Ta pravila so: „Z okrajšanimi besedicami (breznaglasnicami)<sup>2)</sup>: sem, si, je itd., me, mi, te, ti itd., in takó tudi: bi, ne začénja se stavek, niti se za apozíciyo ali za vmesnim stavkom nadaljuje z njimi“.

2. „Oziravni zaimek mora priti neposredstveno za tistim samostavnikom, na kateri se nanaša ali ozira“.

3. „V vseh stranskih stavkih, ki se začénjajo s: kar, kdor, kateri, ako, če, čim, da, dokler, kadar, kakor, kder, ko, koder, ali s katerim koli drugim veznikom, morajo te besedice stati precej za zaimkom ali veznikom in **pred** poglobitnim glagolom, **ne za njim**“.

In tem pravilom, kakor tudi (gledé besednega redú) nepokvarjenemu govoru našega národa ne odgovarja pisava v „Berilu“, v katerem se tedáj ne bere práv takó „po domače“, kakor hoče réči gospod ocenjevatelj v „Ljub. Zvonu“. Domače ni pisan užé zadnji stavek v predgovoru: Mnogo nalog učitelj tudi po svoji potrebi more izpustiti ali druge pridejati. (Mnogo nalog more učitelj po svoji potrebi tudi izpustiti ali druge pridejati.) Slab besedni red je dalje v stavkih: Skalarjev mali Marko in Tinče dobila sta (sta dobila); Mladiči postajali so (so postajali); O hladnih pomladanskih nočeh boji se vrtnar (se boji); V jami naredim si (si naredim); Za rana zbrali so se (so se zbrali); Po senčnatem pobočji bil je (je bil); V dolinah zbirajo se (se zbirajo) itd.

Osebká, najvažnejšega dela stavkovega, pač ne gre staviti na konec, kakor v stavku: Če greš na plan, prileti in te s svojim kremplji odnese orel (....., orel prileti in te odnese s svojimi kremplji).

Dopolniki se devajo za tisto besedo, kateri so dodani v dopolnjevanje. Ni práv tedáj pisati: S kljunom hrano pobirajo (S kljunom pobirajo hrano); Kje pa mati platno

<sup>1)</sup> In potém še ponovil leta 1882., v 21. listu istega časopisa.

<sup>2)</sup> Primerjaj Janežičevo slovnico str. 239. in 240., §. 4401

Ocenjevatelj.

Ocenj.